गुरुस्वामिभ्रातृपुत्रसखिष्वपि। न विरुध्येन्नापकुर्यात् ŚukraNī.3.52; **(pass.)** to be wronged मया। यत्किंचिदपचक्रे तत् क्षन्तव्यम् PārśvC. 1.528; **2C** to offend, to threaten धृतराष्ट्र उवाच। ... यूयं चाप्यपराध्येयुः ... अथवा सैनिकाः केचिदपकुर्युर्युधिष्ठिरे MahāBhā. iii.228.16; स्वल्पमप्यपकुर्वन्ति ये पापाः पृथिवीपतौ। ते वह्नाविव दह्यन्ते पतङ्गा मूढचेतसः NītiSā. 5.85; मानुषो वध्यो देवतायै अपकरोति। यो मानुषो यथा पशव अपकरोतीत्येते वध्यास्तस्माद्बलौ वध्याः PārāSū. 72.2; **3** to insult, to despise, to disdain तस्यापचक्रे मेधावी तं शशाप स वीर्यवान् MahāBhā. iii.136.9; अवक्षेपणे - श्येनो वर्तकामपकुरुते। भर्त्सयतीत्यर्थः CāndraVṛ. i.4.78; MugdhaBo. 23.25 (137.18) (v.l.); PrakriKau. ii.409.1; अयमध्यापको मातापितृशब्दवाच्यस्तं नापकुर्यात् ManvaMu. 64.16 (*on* 2.144); भूयोऽपि सैवापचकार जह्नोः Gaṅgāva. 6.36; कृस्तु ... अपाद्धर्त्सनविद्वेषे KośaKaTa. 2.1687; **4A** to impede, to hinder यो हि तादर्थ्येनावधारितः स किमुपकरिष्यति अथापकरिष्यतीति संदिग्धे ... उपकारः कल्प्यते TantrVā. 668.17 (*on* iii.1.2); द्रम्माः सप्त मामकाः। कार्येऽस्मिन्नपकुर्वन्ति PrabhāC. 204.29; इन्द्रियं यद्यगत्वानागतमर्थं गृह्णीयात् किमस्य कुड्यकटाद्यावरणमपकुर्यात् TātpaṬ. (Vā.) 121.2 (*on* i.1.3); **(pass.)** to be impeded, to be hindered दोषसाहित्यमेव हि करणानां दुष्टता। न हि दूरत्वादिना चक्षुषः किंचिदपक्रियते TattavCin. i.690.4; **4B** to abandon, to give up हारं मुक्त्वा यथास्थाने स्तेयवृत्तिमपाकृत PārśvC. 3.399; आभरणान्यपि। कुन्तलेनार्पितान्येष राज्ञोऽमूनीत्यपाकरोत् PārśvC. 3.694; **5** to cause loss, i.e. to rob चौरः। सांप्रतमेव चायमायातः अतः परं पुनः सर्वमपि शनैः शनैरु(?र)पकुर्यात् KaumuMi. 5.9 (18); **6A** to oppose, cf. **अपकार 4B**; **6B** to change, cf. **अपकार 4A**; **7** to repay, to return, cf. **अपकृत्य3**; **8A** to destroy, cf. **अपकर्तृ 1Di**; **8B** to punish, cf. **अपकर्तृ 1Dii**; **8C** to take revenge, to retaliate, cf. **अपकृत्य** *n*.

अपकृत् (apa-kṛt-) VI.U. **A** to cut off from यासामाराद् आघोषासो वातस्येव पृथग्यतः तासां सन्वनाम्? इन्द्रो अप कृन्तच्छिरः AV. (P.) vii.13.1-12; यर्दध्युस्थादुपाकृन्तन्त्साविर्वशा। समभवत् TaiS. II.i.2.2 (Sāy. तमः ... अपनीतवन्तः); MaiS. ii.5.2 (ii.48.13); तस्य यन्मृतमासीत्तदपाकृन्तन्स हस्त्यभवत् KāṭhS. 11.6 (i.151.12); इदमहमामुष्यायणस्यामुष्याः पुत्रस्य प्राणापानावपकृन्तामि KauśiSū. 44.31; **B** to cut into pieces, to cut apart कथं वासो विकर्तयम् (v.l. अपकर्तयम्) MahāBhā. iii.59.15; निपातयत गृह्णीत वध्यताथ च कर्षत(v.l. वध्यत ह्यपकृन्तत)। इत्यासीत्तुमुलः शब्दः MahāBhā. vi.114.79; vii.132.26 (v.l.)

अपकृत् (apa-kṛt) *adj.* **1A** doing evil or wrong क्षितेरानन्तर्यादपकृदपकृत्यश्च सततं द्विधा रामः शत्रुः MahāvīC. 4.7; राजा दण्डकरो भूयाद्यद्धयान्नापकृज्जनः BṛDharmaP. ii.3.11; **1B** harming, i.e. punishing अयं बले ... विष्णुः ... देवानां कार्यसिद्ध्यर्थमवतीर्णोऽपकृत्तव BṛDharmaP. i.47.52; **1C** doing offence, offending जाने चासहना स चाहमपकृत् SubhāRaK. 49.14; **2** (used as noun) inferior one, cf. **अपकृत्तम**.

अपकृत (apa-kṛta) *adj.* [*f.*–ā] **1Ai** done wrong or evil, wronged **ii** who has done wrong or evil **Bi** committed offence, offended **ii** who has offended **C** harmed, hurt, injured (used as noun) (one) who is harmed **D** who has caused damage or loss **2** insulted, despised, disdained **3** who is carried away (with an idea), motivated **4** removed **5** (*fig.*) favoured, acted kindly **6** the word *apakṛta* **1Ai** done wrong or evil, wronged न स्त्रियं हन्तुमर्हसि। विशेषतोऽनपकृते परेणापकृते सति MahāBhā. i.141.3; iii.60.5; ix.46.14 (v.l.); केनापकृतमद्येह भार्गवस्य महात्मनः MahāBhā. iii.122.15; SkandP. vii(1).280.23; नूनं ह्यपकृतं किंचिन्मया पूर्वेषु जन्मसु। येन मां दुःखभागेषु धाता कर्मसु युक्तवान् MahāBhā. xi.1.18; xii.308.167; उपकारोऽस्य राजर्षेः कृतो नापकृतो मया MahāBhā. xiii.12.24; किं मयापकृतं तस्य महर्षेर्भावितात्मनः Rāmā. i.53.4; ii.57.21; प्रविविक्तां नदीं रात्रावुदाहारोऽहमागतः। इषुणाभिहता केन कस्य वापकृतं मया Rāmā. ii.57.19; पश्य शत्रुघ्न कैकेय्या लोकस्यापकृतं महत् Rāmā. ii.75.5; किं च राक्षसराजस्य रामेणापकृतं पुरा Rāmā. vi.9.13; कारणैर्बहुभिर्युक्तैः कामं नापकृतं त्वया PratiYau. 4.21; किं मयापकृतं भवतः Tantrākhyā. 103.7; BrahmāṇḍP. ii. 23.40; PañcT. 3.52 (12) (310.3); शाठ्यादन्यैरपकृतमपि प्रीतिमेवोपयाति PañcT. 1.98 (104.13); 3.45 (11) (299.6); इदमेष मे धारयतीदं वानेन ममापकृतमिति निश्चितं तस्य भवति ManuBh. ii. 98.12 (*on* 8.56); ii. 155.22 (*on* 8.165); तत्तादृशं दुःखं पोतभङ्गादिहेतुकम्। सर्वमेकपदे नष्टं साधावपकृतं यथा BṛKathāŚloSaṁ. 18.307; नीलपीतादिनापि प्रमेयराशिना किमपकृतम् PratyabhiVi. i.220.2 (*on* i.5.5); स चायं दुष्टात्मा स्वसुरपकृतं येन मम तत् SaraKaṇṭhā. 610.6; (कृतापकृतादीनां चोपसंख्यानम्) यत्कृतं तदेवापकृतं विरूपं कृतमित्यर्थावगमात् Pradī. ii.405A.20 (*on* ii.1.59); धात्रा कलङ्कविनिमीलनपांसुराणां किं नाम नापकृतमिन्दुसरोरुहाणाम् KaumuMi. 10.11; मया ... यत्तवापकृतं पुरा। प्राकृतेष्वपि तत्र स्यात् PāṇḍaC. 7.123; परं वाक्पतिराजेन ...। अस्मास्वपकृतं भूरि PrabhāC. 98.16; सः ... अपकृतं वसुदेवममोचयत् Yādavā. 3.55; तदपकृतं विधिनार्थिषु यत्सन्तः स्वल्पसंपदो विहिताः ŚārṅgaPa. 250; किं मयापकृतं राम तव AdhyāRā. iv. 2.51; अन्यार्थश्चार्थहीनश्च निराबाधः ... अन्यार्थश्च अनेन देवदत्तेनापकृतमिति VyavaNi. 28.2; किमिव खलु पद्मिनीनामपकृतमसृजां मलैः केशैः ŚivLī. 20.53; **1Aii** who has done wrong or evil act निरीक्ष्य कृष्णापकृतं गुरोः सुतम्। वामस्वभावा कृपया ननाम BhāgP. i.7.42; मां दण्डय विभो। ... शर्मिष्ठां वाप्यपकृतां कुरु यन्मनसेप्सितम् KalkiP. iii.17.12; **1Bi** committed offence, offended दुरुक्तं विप्रतीपं वा संरम्भाच्चापलात्तथा। यन्मयापकृतं किंचित्तदनुक्षन्तुमर्हसि MahāBhā. vi. 117.28; ix.2.58; BrahmāḍP. ii.24.29; यत्त्वयापकृतं पाप तस्य द्रक्ष्यसि वै फलम् Rāmā. vi.647* (16); स्वयंकृतश्च कार्यार्थमकाले काल एव वा। मित्रस्य चैवापकृते द्विविधो विग्रहः स्मृतः ManuSm. 7.164 (Manva Vi. अपकारेऽन्येन कृते); विग्रहो मित्रस्य अपकृते यदि शत्रुणा तदीयं मित्रमपकृतं तदा तद्विचिन्त्याकालेऽपि विग्रहः कर्तव्यः ManuBh. ii.48.7 (*on* 7.164); येन भगवति तवेदमपकृतं तमेव संसारसागरग्राहमरिषड्वर्गविजयिना प्रशमेन शमय कोपम् UdaysuKa. 70.18; त्वयापकृतमज्ञानात्तस्मात्पृष्णे नमोऽस्तुते BrahmP. 139.8; अरिः ... मित्रम् ... उदासीनश्च। ते च त्रयस्त्रिविधाः सहजाः कृत्रिमाः प्राकृताश्चेति। ... कृत्रिमोऽरिः यस्यापकृतं येन चापकृतम् Mitā. 116.27 (*on* 1.345); केन राजन्नपकृतं तव RājTa. (Ka.) 3.292; यैर्यैर्जैनमहीपतावपकृतम् ... तैर्लब्धं फलमीदृशम् RājTa. (Śrī.) 3.152; **1Bii** who has offended किं मयापकृतं स्वामिनः Tantrākhyā. 29.16; PañcT. 1.96 (1) (104.3); Hitopa. 2.146 (1); मयापकृतम्। सोऽहमधुना शशिना सह विरोधं न करिष्यामि Tantrākhyā. 100.8; गुरुर्विमत्यापकृतस्त्वया मे यतस्ततः कर्णनिकृन्तनं ते। कृतं मया BrahmāṇḍP. ii.40.50; मम क्षमस्व कल्याण यन्मयापकृतं तव KūrmaP. 78.12 (1.9); LiṅgaP. i.20.52; कथं तस्य द्विजश्रेष्ठ शक्रेणापकृतं भवेत् VarāP. 28.4; **1C** harmed, hurt, injured जमदग्निरुवाच। साक्षाद्दृष्टोऽसि मे क्रोध गच्छ त्वम् ...। न ममापकृतं तेऽद्य न मन्युर्विद्यते मम MahāBhā. xiv.96.9; केन तेऽपकृतं भीरु यमलोकं यियासुना MatsyaP. 146.77; कूटयुद्धप्रकारेण दैत्यैरपकृतं खलैः BrahmāṇḍP. iii.26.12; अनल्पमेवापकृतं वात्यासंभ्रमेण VeṇīSaṁ.2.279; 3.257; केन वापकृतं कथयैतन्मम स्फुटम् BṛKathāK.134.17; ते नराः पुण्यवन्तः कौ मित्रस्यापकृतं बहु। ये मन्यन्ते महासत्त्वाः कीर्तिव्याप्तदिगन्तराः BṛKathāK. 157.112; प्राप्य चलानधिकारान् शत्रुषु मित्रेषु बन्धुवर्गेषु। नापकृतं न सत्कृतं किं कृतं तेन SūktiRa. 163.135; उपकरोत्यपकृतो ह्युत्तमोऽप्यन्यथाधमः ŚukraNī. 5.73; **(used as noun)** (one) who is harmed अपकृतस्य प्रत्यपकारासमर्थस्यान्तर्निगूढो द्वेषो मन्युः NyāyKa.263.1; स्वस्य वान्यस्य वा नाशे विकृतेऽपकृतेऽपि वा। ध्यायन्नित्ययां नित्यं मृतं पुत्रं न शोचति TriṣaŚaPuC.iii.1.369; **1D** who has caused damage or loss इदमकृत्यं मया कृतं द्वितीयमिव शरीरं संजीवकं व्यापादयता (v.l. अहो कष्टम् ... मया हि द्वितीयमिवात्मशरीरं संजीवकं व्यापादयतात्मन एवापकृतम्) PañcT. 1.171 (4) (178.2); Pañcā. 123.28; परेणापकृतां चैकां नकडीं चानयेत् CaturDī. 16.16; स्रोतोभिर्जलदप्रमुक्तसलिलैरासाद्य वृद्धिं क्षणात् किं किं नापकृतं बलाद्विकुरुते लक्ष्मीमदः क्षुद्रकान् KaṁVa. 5.9; 6.6; **2** insulted, despised, disdained स्त्री ... सुकृतापकृता नित्यं पुरुषं ह्यपकर्षति DakṣaSm. 4.8; **3** who is carried away (with an idea), motivated किमर्थं तर्हि प्रयोगः ... अनया धियापकृतः प्रवर्तते NyāyVār. 163.22 (*on* i.2.43); **4** removed तदिदानीमेव यदि भवन्तं तृणाङ्कुरमिव तृणेह्मि तदा तव हुंकृतमपकृतं स्यात् YaśasCam. ii.366.12; दिष्ट्या सुखस्वप्नवदहं चित्तान्नापकृतस्त्वया PariPar. 12.357; तदपकृतं विधिनार्थिषु यत्सन्तः स्वल्पसंपदो विहिताः ŚārṅgaPa. 250; **5** (*fig.*) favoured, acted kindly किमिव नापकृतमनेन। अत्रोपकारिणं प्रत्यपकृतमिति वचनं बाधितं सदुपकृतमिति लक्षयति Ekāva. 2.6 (1) (65.3) (comm. अपकृतशब्दः स्वार्थत्यागेन तद्विपरीतमुपकारमेव लक्षयतीत्यर्थः); **6** the word *apakṛta* °कुशलचपलनिपुणाश्चव्यर्थे कृतमतमितोक्तभूत° ... °निराकृतोपकृतावपकृतोदाहृतोदीरितोदितदृष्टविश्रुतादिभिः SaraKaṇṭhā. (Gr.) iii.2.99 [practised as degrading or impure act (e.g. menial work, funeral work), MW.]